

**Van: Ad de Kroon en Jan Bernard Koolen, informateurs gemeente Loon op Zand
13 april 2022.**

Aan: de lijsttrekkers van de fracties in de gemeenteraad van Loon op Zand.

Bijlagen ter referentie:

- **Brief aan de fracties dd. 24 maart met indicatieve gespreksleidraad**
- **Brief aan de fracties dd. 1 april 2022 Tweede ronde overleg**
- **Gespreksverslagen**

Op 21 maart 2022 hebben de lijsttrekkers van de partijen die zetels hebben in de nieuwe gemeenteraad, afspraken gemaakt over het informatie- en het formatieproces, nadat de uitslag van de verkiezingen definitief was vastgesteld door het hoofd- c.q. centraal stembureau.

U heeft ons als informateurs opdracht gegeven om bij alle in de gemeenteraad verkozen partijen te verkennen wie met wie wil samenwerken in het college en met wat voor akkoord partijen willen gaan werken.

U heeft als lijsttrekkers ons een aantal uitgangspunten meegegeven voor onze opdracht en vragen geformuleerd, waarop u een antwoord verwacht. Tenslotte heeft u ons gevraagd aan het eind van de informatiefase een advies aan te reiken, waarin minimaal een antwoord staat op de vragen die u als lijsttrekkers heeft opgesteld.

Dit schrijven bevat ons advies aan u. Wij hebben met alle fractievertegenwoordigingen prettige, open en constructieve gesprekken mogen voeren, waarvoor dank. De goedgekeurde verslagen van onze (beide) gesprekken treft u bijgevoegd aan, naast ook de drie brieven die u door de informateurs zijn toegestuurd.

Wij zullen eerst enkele algemene indrukken weergeven uit de gesprekken en vervolgens overwegingen bij verschillende vanuit de fracties genoemde varianten belichten. In aansluiting daarop en op basis van door de meerderheid van de fracties, tevens vormend een meerderheid in de raad, uitgesproken voorkeuren, formuleren wij een advies ten behoeve van de volgende fase in de coalitievorming, de formatie.

1. Algemene indrukken.

Er is veel goeds te melden uit de gesprekken. Er is veel gemeenschappelijks tussen de fracties uit de gemeenteraad van Loon op Zand:

- Inhoudelijk en programmatisch zit u dicht bij elkaar. Ook wat betreft de thema's die nadere aandacht behoeven in het coalitieakkoord. Zeker, er zijn nog nader af te stemmen benaderingsverschillen, zoals in de dossiers bestuurlijke toekomst van de gemeente en de wijze waarop de te verwachten prijsstijgingen van de Wetering moeten worden opgevangen, maar de overeenkomsten zijn aanmerkelijk groter dan de verschillen.
- U wenst allen een coalitieakkoord op hoofdlijnen. Bij de uitwerking in aansluiting op het coalitieakkoord dient een doorrekening plaats te vinden op financiële haalbaarheid en personele uitvoerbaarheid.
- Geen enkele fractie sluit een andere fractie op voorhand uit.
- Bij u allen gaat grote aandacht uit naar de thema's bestuursstijl en -cultuur, samenwerkingsgedrag en omgangsvormen. U vindt dat daar de komende periode echt in geïnvesteerd moet worden en u bent ook bereid daar zelf een bijdrage aan te leveren. In welke richting gaan uw gedachten dan, waar streeft u naar? Ook wat dat betreft behoorlijke congruentie. Vertrouwen, collegialiteit, teamgeest, stabiliteit, betrouwbaarheid, professionaliteit, goede communicatie, transparantie. Open dialoog raad-college; streven naar zo breed mogelijk gedragen raadsbesluiten, innovatieve, vernieuwende bestuursstijl, aansluiting bij burgerinitiatieven. En evenwicht in de aandacht voor de kernen. U staat allemaal het goede van gedeelde waarden in de samenwerking voor.
- Gemeenschappelijke drijfveer voor vernieuwing van de bestuurscultuur is ook uw gezamenlijke zorg over de lage opkomst bij de verkiezingen.

Waar zitten dan wel verschillen?

- Verschillend zijn duiding en precisering van wat dan voor vernieuwing van de bestuursstijl belangrijk wordt gevonden: niet op macht, maar op inhoud en relatie; gelijkwaardigheid en deskundigheid; servicegerichtheid richting burgers, uitdrukkelijk op basis van gelijkwaardige behandeling.
- Verschillend zijn ook de nog in de weg zittende ervaringen uit de achterliggende periodes, de bezorgdheid en de verwachtingen daarover, maar ook de daaruit te trekken gevolgtrekkingen voor de coalitievorming.

2. Coalitievorming en collegeakkoord.

De lijsttrekkers hebben als eerste vier vragen aan ons voorgelegd:

1. Welke coalitie is de meest voor de hand liggende en welke alternatieven zijn er?
2. Wordt het een college van drie wethouders of is er draagvlak voor 4 wethouders?
3. Zijn partijen bereid om een collegiaal en loyaal college te vormen
4. Zijn partijen bereid om een college te vormen dat samen verantwoordelijk is voor de vraagstukken van deze tijd?

Tijdens onze gesprekken zijn de volgende drie varianten op de collegevorming serieus besproken:

- **GemeenteBelangen, Pro 3 en CDA (13 zetels): voorkeur 1 voor GB**
- **GemeenteBelangen, VVD en Pro3 (13 zetels): voorkeur 2 voor zowel GB, VVD als Pro3**
- **VVD, Pro3, CDA en Voor Loon (11 zetels): voorkeur 1 van VVD, Pro3 en Voor Loon.**

- **Het CDA staat er voor open combinaties met GemeenteBelangen en/of zonder GemeenteBelangen te verkennen. De volgorde wordt bepaald door de voorkeur van andere partijen. Als blijkt dat een coalitie van VVD, Pro3, Voor Loon en CDA (o.a. op basis van verkiezingswinst van twee van deze partijen) voor deze andere drie partijen als eerste optie naar voren komt, dan sluit het CDA zich er bij aan deze optie als eerste te onderzoeken. Daarnaast noemt Het CDA nog als mogelijke combinaties GemeenteBelangen, Voor Loon en CDA en GemeenteBelangen, VVD en CDA, maar geeft daar geen waarderingsoordeel over.**
- **Toekomstig KLM heeft geen voorkeur wat betreft de samenstelling van de coalitie.**

Als criteria voor de te maken voorkeursafweging worden genoemd:

- **verkiezingsuitslag: aantal behaalde zetels; winst of verlies, procentueel, in aantal stemmen en bewegingen in zetelaantal**
- **aantal zetels die steun geven aan de coalitie**
- **inhoudelijke opgaven en ambities Loon op Zand**
- **verwachtingen omtrent gemeenschappelijkheid van richting voor de inhoudelijke dossiers**
- **aantal benodigde of te verwachten wethouders**
- **hoewel persoon en kwaliteit van de te verwachten aantredende wethouders in deze fase eigenlijk nog niet aan de orde is, is dat ook wel als eventuele relevante factor genoemd voor de te maken afweging**
- **herkenbaarheid voor/verdeling over alle drie de kernen**
- **noodzaak/wens nieuwe bestuurscultuur**
- **persoonlijke drive en de energie/wil om gezamenlijk ervoor te gaan**
- **verwachtingen omtrent de kwaliteit van de samenwerking**
- **kwaliteit van bestuur**
- **realisme.**

Op basis van de uitgesproken voorkeuren en na toetsing aan de uitgangspunten, zoals meegegeven door de lijsttrekkers, stellen wij vast dat een coalitie van VVD, Pro3, CDA en Voor Loon als eerste in aanmerking komt verder onderzocht en uitgewerkt te worden.

De argumenten daarvoor zijn de volgende:

- Vier van de zes in de gemeenteraad vertegenwoordigde partijen hebben een voorkeur voor het nader onderzoeken en uitwerken van deze coalitie.
- Deze coalitie vertegenwoordigt een ruim voldoende meerderheid (11 van de 19 zetels) in de gemeenteraad.
- In deze coalitie zijn twee partijen vertegenwoordigd die procentueel en qua stemmenaantal vooruit zijn gegaan.
- De verwachtingen van deze vier partijen over het samenspel tussen de coalitiepartners zijn ronduit positief. Men verwacht stabiliteit, gelijkwaardigheid, vertrouwen in elkaar, deskundigheid, kortom een prettige samenwerking. Er is een gemeenschappelijke ambitie wat betreft de vernieuwing van de bestuursstijl. Het gaat dan om de verhouding van de coalitie met de gehele raad (ruimte ook voor de niet rechtstreeks in de coalitie vertegenwoordigde partijen) en voor overheids- en burgerparticipatie.
- Gelet op de convergentie op de inhoudelijke dossiers mag er vertrouwen zijn dat deze partners toekomstige uitdagingen goed het hoofd kunnen bieden. Dat geldt ook voor het belangrijke dossier bestuurlijke toekomst van de gemeente, waarbij alle vier partijen willen aansluiten bij de door de raad voor de evaluatie geformuleerde beleidsindicatoren en behoud van zelfstandigheid wel als positieve en reële mogelijkheid zien, maar niet als doel op voorhand.
- De partners hechten groot belang aan goede en gelijkwaardige verhoudingen binnen de coalitie en denken dat de door hen uitgesproken voorkeurssamenstelling daaraan voldoet.
- Het aantal wethouders lijkt geen struikelblok te hoeven zijn. Er liggen voorkeursverschillen in de range van drie tot vier. Bij drie gaat het dan over formatieplaatsen (fte). In de gesprekken is ook ingebracht dat een parttime wethouderschap in de praktijk niet echt bestaat, dat het dus eigenlijk niet helemaal eerlijk is. Het CDA hecht aan een rechtstreekse vertegenwoordiging van alle aan een coalitie deelnemende partijen en heeft daarnaast op financiële gronden een voorkeur voor 3 formatieplaatsen (fte). Deze fractie spreekt uit zelf in ieder geval ook invulling te willen geven aan een parttime wethouderschap. Wij hebben er begrip voor dat andere fracties wel gronden zien voor een (beperkte) uitbreiding van het aantal fte's. Gelet op de opstelling van alle partijen zien wij voldoende ruimte voor de verwachting dat aantal wethouders en aantal fte geen breekpunt hoeft te worden. Bovendien brengt een coalitie van een andere samenstelling realisatie van een streven naar een aanzienlijke beperking van het aantal fte niet aanstonds dichterbij.

Mocht de voortzetting van de gesprekken over de vorming van deze coalitie geen resultaat opleveren - voor welke aannamen wij overigens geen aanleiding zien - komt als tweede optie samenwerking van GemeenteBelangen, VVD en Pro3 in aanmerking. Het is de tweede voorkeur van elk van deze drie partijen. En dan zijn - met uitzondering van Toekomstig KLM - de winnaars van deze verkiezingen in aantal zetels, respectievelijk aantal stemmen elk vertegenwoordigd. Uit de gesprekken met betrokken fracties is ons gebleken dat het dan nodig is het met elkaar te hebben over de bestuurs- en samenwerkingscultuur, streven naar gelijkwaardigheid, het dossier bestuurlijke toekomst van de gemeente en vormgeving van betrokkenheid van de bevolking bij het coalitieakkoord.

3. Vernieuwing van bestuurscultuur en inzet ter bevordering van de goede verhoudingen en het onderling vertrouwen in de raad.

Wij realiseren ons dat de gemeenteraad van Loon op Zand een onrustige periode achter zich heeft met wethouders die voortijdig hun wethoudersloopbaan hebben beëindigd. Onder 1 hebben wij al aangegeven, dat er door ons betekenisvolle verschillen zijn vastgesteld in de wijze waarop de omgang met elkaar tussen de fracties onderling en binnen de coalitie is ervaren en beleefd. Het gaat

dan onder meer om de wens gelijkwaardig behandeld te worden, voorspelbaarheid in stellingnames en opvattingen over de wenselijke verhouding tussen een partijbestuur en een politieke fractie (interne partijcultuur). Het is niet aan ons om hier uitspraken over te doen anders dan dat de onderlinge samenwerking tussen alle fracties en ruimte voor niet in de coalitie vertegenwoordigde fracties in de komende periode veel aandacht en zorg zullen vragen. Dit te meer, omdat de grootste fractie, die ook nog eens een zetel gewonnen heeft, geen deel uitmaakt van de voorkeurscoalitie. Wij geven ons er rekenschap van dat dit een grote teleurstelling op zal leveren en daarmee ook een hypotheek legt op de door iedereen voorgestane bestuurlijke vernieuwing en verbetering van de verhoudingen. Werk aan de winkel. Steek de hand uit naar alle raadsleden. De vier fracties die de coalitie gaan vormen hebben ook expliciet uitgesproken dit te willen doen en er duidelijk voor álle burgers te willen zijn. Wij adviseren u allen om dit onderwerp bij aanvang en vervolgens elk half jaar met elkaar te bespreken in een inspirerende en reflectieve vorm. Het gaat en komt niet vanzelf. Onderdeel van de bestuurlijke vernieuwing dient volgens alle partijen uitdrukkelijk burgerparticipatie, beleidsparticipatie of liever nog overheidsparticipatie (initiatieven liggen bij burgers en de overheid denkt en werkt mee). Deze werkwijzes zullen het gemeentelijk werken moeten gaan doorsesemen.

4. Speerpunten in coalitieakkoord.

De volgende tien inhoudelijke thema's zijn ingebracht als bouwstenen voor een op te stellen coalitieakkoord:

- **De Toekomst van de gemeente. Er is binnen de beoogde coalitie brede steun voor de ontwikkelde beleidsindicatoren. Er wordt voor gepleit om niet te wachten tot 1 januari 2024 en ook tussentijds te evalueren, waardoor het uiteindelijke besluit geen verrassing zal zijn.**
- **Duurzaamheid en energietransitie**
- **Woningbouw voor alle drie de dorpskernen**
- **Leefbaarheid van de kernen**
- **Economie/economisch vestigingsklimaat/Toerisme**
- **Voortgang en relatie met de Efteling**
- **Sociaal domein, aandacht voor jeugdbeleid, mantelzorgers, vluchtelingen en armoedebeleid. En voor de positie van verenigingen en vrijwilligers als onderdeel van het sociaal domein.** Gepleit wordt voor concrete uitwerking van het begrip 'menselijke maat'. Inspiratie daarvoor kan worden gevonden in het rapport "Tussen Balie en Beleid", de "Doorbraakmethode" en lokale voorbeelden zoals Maatpact.
- **Impuls voor groenonderhoud op een slimme manier, zoals door burgers te faciliteren.**
- **Verkeersveiligheid: gerichte maatregelen; snel en adequaat reageren op onveilige situaties**
- **De Wetering (op weloverwogen manier omgaan met te verwachten prijsverhogingen vanwege de stijging in de bouwkosten)**

Daarnaast gelden voor de gesprekspartners de volgende uitgangspunten:

- **Primair onderwijs in alle drie de kernen en huisvesting voortgezet onderwijs**
- **Goede dienstverlening**
- **Gezonde financiële huishouding en sluitende begroting.** De toeristenbelasting en eventuele verdere inzet van een gemakelijkheidsretributie behoeven aandacht: eerlijke verdeling en gedane belofte van verlaging van de toeristenbelasting, zodra dit in structureel perspectief mogelijk is. Geen verhoging OZB-belasting anders dan in relatie tot prijsindexontwikkelingen, waarbij de actualiteit van deze prijsontwikkelingen een rol speelt.
- **Samenwerking zowel binnen Hart van Brabant, als met Tilburg en de Langstraatgemeenten.**

Wij concluderen dat alle ingebrachte speerpunten te verenigen zijn in 1 coalitieakkoord (vraag 6 van de lijsttrekkers).

5. Voorkeur voor portefeuilles.

Dit betreft vraag 7 van de lijsttrekkers. Het CDA heeft aangegeven op verschillende portefeuilles een wethouder te kunnen leveren met een voorkeur voor een portefeuille in het sociaal-maatschappelijke vlak, de andere fracties van de beoogde coalitie stellen zich open op voor concrete invulling van de portefeuilles. Vooral van belang worden geacht deskundigheid/kwaliteit en diversiteit in meerdere opzichten: man/vrouw, leeftijd, verdeling over kernen.

6. Vervolproces: Formatie en eventuele burgerparticipatie m.b.t. coalitieakkoord.

Wij zijn beschikbaar voor een informerende raadsvergadering waarin wij ons advies toelichten en waar gelegenheid is om vanuit de raad vragen te stellen. Deze informerende raadsvergadering vindt uiterlijk op 21 april plaats.

Formateur.

Volgens de afspraken van de lijsttrekkers gaat de beoogde wethouder van de grootste partij binnen de voorgestelde coalitie op basis van het advies van de informateurs aan de slag met de formatie. De lijsttrekkers hebben al aangegeven dat deze zich kan laten ondersteunen door een secondant.

Coalitieakkoord.

Dit akkoord zou als kernwaarden kunnen kiezen voor: Samen, Slim en Sterk. En te lezen in één verbindende zin: Samen slim sterk.

SAMEN staat voor brede partijen, over alle kerndorpen heen, gelijkwaardigheid, meer dan de individuele onderdelen.

SLIM staat voor kwaliteit, bestuurscompetentie en -diversiteit, niet alleen op gender en leeftijd maar ook op individuele drijfveren, waaronder vernieuwing op inhoud en vernieuwing op de relatie (met de burger en onderling).

STERK staat voor constructieve conflicten die resulteren in commitment en betrokkenheid, met als basis kwetsbaarheid. Gezamenlijke positie bereiken in plaats van individuele positie.

Burgerparticipatie en betrokkenheid maatschappelijke organisaties m.b.t. (concept)coalitieakkoord.

In de gesprekken is ook aan de orde geweest de wenselijkheid om een vorm van betrokkenheid te creëren voor burgers en/of maatschappelijk veld en de timing daarvan. Bij de vier partners van de voorgestelde coalitie is daarvoor zeker draagvlak, maar het is zoeken naar een vorm en timing die een voortvarende voortgang van het coalitieproces niet in de weg zit. Een (minimum)variant bestaat uit het positioneren van burgerparticipatie bij de verdere uitwerking van uitvoering van de onderdelen van het coalitieakkoord die daarvoor in aanmerking komen. Ook kan worden gedacht aan het bestaande instrument van het inwonerpanel, mits er waarborgen zijn voor de representativiteit. Wij geven in overweging, vooral voor thema's die nog niet uitgelijnd zijn en waar je met elkaar op zoek gaat naar een goede invulling, zoals de energietransitie, om open formuleringen te kiezen in het coalitieakkoord die ruimte laten voor overleg met maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en andere partners. Dat zouden wij een eigentijdse vorm vinden. Ook adviseren wij de formateur goede nota te nemen van de brieven die zijn binnengekomen bij ons als informateurs en elementen daaruit zo mogelijk te betrekken bij de opstelling van het inhoudelijk coalitieakkoord. Wij noemen het schrijven van de Adviesraad Sociaal Domein Loon op Zand, waarin het perspectief van de burger centraal wordt gesteld en het belang van evaluatie wordt onderstreept m.b.t. de vraag of het (in)gevoerde beleid realiseert wat wordt beoogd. Deze Adviesraad benoemt thema's die aandacht behoeven de komende periode. De organisatie Jantje Beton komt op voor het

spelende kind en het belang van een gezonde leefstijl en leefomgeving voor kinderen en jongeren. Ook zijn brieven binnengekomen van Enexis Netbeheer over de energietransitie en energie-infrastructuur; van Lokaal FNV over de energietransitie, het aanbestedingsbeleid daarvoor en 'energiermoede'; van Water Natuurlijk over de kwaliteit van de bodem als onderdeel van de klimaataanpak; van Waterschap Brabantse Delta over water als verbindend en leidend element; van de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant over de afspraken die zijn gemaakt over de wijze van bekostiging, aansturing en verantwoording van de activiteiten van deze dienst; van Bouwend Nederland, Regio Zuid, over woningbouw, energietransitie en bereikbaarheid; van Elaadnl over bevordering van elektrisch rijden en wat daar voor nodig is. Tevens een schrijven van het Cuypersgenootschap met het verzoek tot behoud en bescherming van het Spookslot van het attractiepark De Efteling, mede ter ondersteuning van gelijkgerichte brieven van Erfgoedvereniging Bond Heemschut. Van de Regio Hart van Brabant over de regionale ondersteuning van lokale opgaven en de wenselijkheid van het voeren van het goede integrale gesprek per domein. En van JOGG (Gezonde Jeugd Gezonde Toekomst) over het belang van een gezonde leefstijl, preventie en leefomgeving.

7. Verantwoording.

Zoals gezegd, wij hebben naar ons gevoel open en prettige gesprekken mogen voeren met alle zes de fracties. Op hoofdlijnen waren in de gesprekken drie, overigens wel met elkaar samenhangende, invalshoeken te onderkennen:

- Duiding van de verkiezingsuitslag. Hoe kan de uitslag worden geïnterpreteerd, welke coalitievoorkeuren komen dan in aanmerking en hoe worden die op basis van welke criteria gewogen?
- Welke inhoudelijke thema's zouden een plaats moeten krijgen in een coalitieakkoord, is voor die prioritaire thema's al een richting aan te geven, zijn er gevoelige dossiers en welk karakter moet het coalitieakkoord krijgen?
- Zijn er wensen en aandachtspunten op het vlak van bestuursstijl en -cultuur, omgangsvormen, verhoudingen onderling, en verhouding college-raad en wat betreft betrokkenheid van de burgers?

In de tweede gespreksronde hebben we vooral gecheckt of we u juist hebben verstaan, alsmede hebben we bepaalde door u ingebrachte redeneerlijnen proberen aan te scherpen.

Bij ons blijven twee verschillende beelden hangen. Enerzijds een brede overeenstemming op inhoud, brede intenties om het voor alle burgers en met elkaar goed te doen en aan een goede sfeer, bestuurlijke vernieuwing en burger- of overheidsparticipatie te werken. Maar anderzijds van een uit elkaar lopende perceptie van recente gebeurtenissen en van een afwijkende reflectie daarop. Dat vraagt ruimte voor dialoog, waar nodig het benoemen en wegnemen van oud-zeer en blijvende aandacht voor de goede werkverhoudingen. In het belang van de voortgang van alle inhoudelijke dossiers en daarmee uiteindelijk in het belang van alle burgers van Loon op Zand.

Wij danken u voor het in ons gestelde vertrouwen en mevrouw Heijerman voor de voortreffelijke ondersteuning. Strekking en inhoud van deze rapportage en advies komen geheel en exclusief voor de verantwoordelijkheid van de informateurs.

Ad de Kroon
Jan Bernard Koolen.
13 april 2022.